

Якубовський С. О.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри світового господарства і
міжнародних економічних відносин,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

Родіонова Т. А.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри світового господарства і
міжнародних економічних відносин,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

Аванесова А. А.

*здобувачка вищої освіти,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-483-5-35>

ДИНАМІКА ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ НІМЕЧЧИНИ З США В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ¹

Повномасштабна агресія Росії проти України, яка почалася у лютому 2022 року, суттєво вплинула на зовнішньоекономічні зв'язки між країнами Європейського Союзу і США, спричинивши переорієнтацію деяких торговельних потоків та посилення співпраці в енергетичній сфері. Більшість країн ЄС, відмовившись від російських енергоносіїв, активізувала імпорт скрапленого природного газу (СПГ) зі США, що сприяло зростанню американського експорту газу до Європи. Водночас посилення санкцій проти Росії об'єднали країни ЄС та США у впровадженні жорсткіших торговельних та фінансових обмежень [1].

¹ Дослідження проведено в рамках проекту: "Соціально-економічний вплив пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення Росії на розвиток ЄС та України: сприяння співпраці в дослідженнях через створення цифрової платформи". Цей проект отримав фінансування через проект EURIZON, який фінансується Європейським Союзом за грантовою угодою № 871072.

Проаналізуємо, як посилення співпраці між країнами ЄС та США в умовах санкцій проти Росії, зокрема зростання енергетичного експорту з США, вплинуло на зовнішньоекономічний баланс Німеччини, яка за обсягами ВВП займає перше місце в Європі, з США.

Таблиця 1

**Платіжний баланс Німеччини з США
у 2019–2024 роках, у млрд євро**

Показники	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Поточний рахунок	65,2	58	87,7	100,6	98,6	102,6
Товарний експорт	103	87,2	103	136	136,9	138,3
Товарний імпорт	55,5	49,1	52,5	70,3	62,8	61,9
Експорт послуг	48,2	40,8	62,5	73,8	69	68,3
Імпорт послуг	45,1	36,9	43,6	54,9	60,5	65
Отримання первинних доходів	26,8	25,6	28,9	31,2	36,4	48,1
Виплати первинних доходів	9,5	8,8	9	14,3	19,3	23,6
Отримання вторинних доходів	17,4	17,8	22,4	26	28,9	33,6
Виплати вторинних доходів	20	18,7	24	26,8	29,9	35,2

Джерело: [2]

Результати аналізу динаміки складових поточного рахунку платіжного балансу Німеччини у зовнішньоекономічних операціях з США за період 2019–2024 років, наведених у таблиці 1, свідчать про наступне.

Поточний рахунок Німеччини демонструє стійке позитивне сальдо, хоча спостерігаються значні коливання. Після скорочення у 2020 році (до 57,99 млрд євро) показник відновився у 2021–2022 роках, досягнувши 100,62 млрд євро у 2022 році. У 2023 році відбулося незначне зниження (98,59 млрд євро), але в 2024 році відбулось зростання до 102,57 млрд євро.

Торгівля товарами є основним джерелом позитивного балансу. Сальдо торгівлі товарами Німеччини зі США стабільно зростало після падіння у 2020 році (38,15 млрд євро). У 2021 році відбулося відновлення (50,47 млрд євро), а у 2022–2024 роках – подальше зростання (до 76,39 млрд євро у 2024 році). Причиною є випереджаюче зростання експорту Німеччини до США порівняно з імпортом. Торгівля послугами демонструє нестабільність, однак всі роки її сальдо залишалось позитивним для Німеччини.

Первинні доходи Німеччини стабільно зростають. Після незначного скорочення у 2022 році (16,85 млрд євро) баланс почав зростати,

досягнувши 24,56 млрд євро у 2024 році. Це свідчить про збільшення доходів німецьких інвесторів від капіталовкладень у США.

Вторинні доходи традиційно мають негативне сальдо, що свідчить про вищий рівень трансфертних виплат з Німеччини до США, ніж надходжень, але сальдо вторинних доходів є невеликим та суттєво не впливає на поточний рахунок.

Отже, Німеччина, незважаючи на економічні складнощі, викликані санкціями проти Росії, стабільно підтримує позитивне сальдо поточного рахунку зі США, головним чином за рахунок високого профіциту у торгівлі товарами та зростання доходів від інвестицій у США.

Стабільно позитивне сальдо поточного рахунку Німеччини у взаємовідносинах з США сприяє залученню німецьких інвестицій в економіку США. У таблиці 2 наведені дані щодо інвестиційних потоків між країнами у 2019–2024 роках.

Результати аналізу свідчать, що упродовж аналізованого періоду структура німецьких інвестицій до США зазнала суттєвих змін. Так, прямі інвестиції поступово втрачали провідну роль. Їх обсяг зменшувався з 2019 до 2022, а у 2023 році навіть спостерігався відтік капіталу. Портфельні інвестиції стали домінуючим інструментом у 2020–2021 роках, але з 2022 року почали знижуватись, стабілізувавшись на рівні близько 5–6 млрд дол. у 2023–2024 роках. Інші інвестиції (депозити, позики тощо) демонстрували волатильність: від від’ємних значень у 2019–2020 роках до піку у 2021, після чого відбулось поступове зниження до 2024.

Таблиця 2

Інвестиції між Німеччиною та США у 2019–2024 роках, у млрд євро

Показники		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Прямі інвестиції	з Німеччини до США	32,7	24,6	17,5	12,6	-23,3	20
Портфельні інвестиції		19,8	40,6	34,7	16,7	5,3	5,9
Інші інвестиції		-10,6	-18	54,1	11,9	6,5	5,5
Прямі інвестиції	з США до Німеччини	11,3	42,4	-6	22,8	1,5	13,4
Портфельні інвестиції		-13	-6,6	-40,7	-33,3	21,9	11,3
Інші інвестиції		-6,4	-12,6	46,6	1,8	16,9	16,3

Джерело: [2]

Згідно результатів аналізу, у 2019–2022 роках у структурі інвестицій США до Німеччини пріоритетними були інші інвестиції, з поступовим занепадом портфельних вкладень і нестабільною динамікою прямих інвестицій. Лише у 2023–2024 роках відзначається більш збалансована

структура: із помірним зростанням прямих і портфельних інвестицій та стійкою присутністю короткострокового капіталу.

Слід також зазначити, що у контексті агресії Росії проти України структура інвестицій між Німеччиною та США зазнала певних зрушень, відображаючи глобальну переоцінку ризиків та стратегічних пріоритетів. Обопільні інвестиції демонстрували високу волатильність, особливо прямі та портфельні, що свідчить про обережність інвесторів і прагнення мінімізувати довгострокові зобов'язання в умовах геополітичної нестабільності в Європі. Водночас активізація інших інвестицій вказує на тимчасову перебудову фінансової взаємодії, зокрема з метою збереження ліквідності та оперативного реагування на кризові сценарії.

При цьому нестабільність у динаміці американських інвестицій до Німеччини, особливо стрибкоподібне зростання прямих і короткотермінових вкладень у певні роки, свідчить про відтік капіталу з США, спричинений погіршенням бізнес-клімату. Серед головних чинників – економічна і політична поляризація, фіскальні коригування та побоювання затяжної рецесії.

Отже, у період повномасштабної агресії Росії проти України зовнішньоекономічна взаємодія між Німеччиною та США зазнала суттєвих змін, відображаючи як політичні виклики, так і нові економічні пріоритети. Німеччина зберегла стабільно позитивне сальдо поточного рахунку зі США, головним чином завдяки високому профіциту в торгівлі товарами та зростанню доходів від інвестицій. Водночас інвестиційні потоки між країнами стали більш волатильними: прямі й портфельні інвестиції втратили стабільність, а інші інвестиції почали відігравати вагомішу роль, вказуючи на підвищену обережність інвесторів і прагнення до гнучких фінансових рішень. Для США це супроводжувалося частковим відпливом капіталу, що віддзеркалює погіршення умов ведення бізнесу всередині країни.

Література:

1. A. Truba, S. Yakubovskiy. Budget deficits and public debt of the EU countries in an unstable environment. Liha-Pres, 2024. P. 178–181. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-431-6-44>
2. Deutsche Bundesbank. Balance of payments. Country portrait: United States. URL: <https://www.bundesbank.de/resource/blob/949904/518d420d277f74f885ca4bff268f59b5/472B63F073F071307366337C94F8C870/beziehungen-deutschland-usa-data.xlsx> (accessed: 03.04.2025).